

művek (51), metszetek (455) és múzeális kincsek jegyzékét s még a II. kötetben ugyanezekből a híresebb daraboknak vagy címlapoknak facsimiléjét is, mintegy illusztrációt a szöveghez. Ugyancsak ebben a II. kötetben többszáz szebbnél-szebb képen gyönyörködhetünk: a Nagykönyvtár említett értékeinek fotografiáiban. E képekben meg-elevenül a magyar mult annyi sok rejtett vonása, fölvonulnak azok a szellemi és anyagi erők, amelyek közrehatottak abban, hogy Debrecen ilyenné, Pest után az ország második kultúrcentrumává lett. Látjuk a gyönyörű archeológikus és epygrafikus emlékeket, a reformációra vonatkozó becses relikviákat, a város nagy szülöttjének, CSOKONAINAK emléktárgyait, vagy a kódexek, papiruszok, ősymotatványok, oklevelek, kéziratok (KAZINCZY, BESSENYEI, KÖLCSEY, ARANY, MIKSZÁTH GYULAI, GÁRDONYI, MUNKÁCSY), híres Bibliakiadások (melyek közül különösen LUTHER *Ujszövetség*-fordítását emeljük ki Lucas CRANACH gyönyörű metszeteivel), editio princepsok (KANT, ROUSSEAU, VOLTAIRE,) hírlapritkaságok, a szabadságharcra, a debreceni színjátszásra vonatkozó emlékek, híres fa- és rézmetszetek, kötések (köztük remek XVIII. századi debreceni díszkötések) és végül exlibrisek facsimiléit. A bevezető és címszövegek kétnyelvűsége (magyar-német) nagymértékben elősegíti a rendkívül értékes, kultúrhistoriai becű forrásmunka külföldi sikerét is. Valóban igaza van VARGA Zsigmondnak, amikor megállapítja, hogy «a főikolai nagykönyvtár hazánk jelenleg egyik leg-értékesebb könyvtára. Ez értéket nemcsak hatalmas állománya, hanem méginkább a benne felhalmozott anyag múzeális becse, ritkasági és különlegességi foka és végül a tudományok teljességére kiterjedő jellege szabja meg.»

KOZOCSA SÁNDOR.

Vasskó Ilona: *A pécsi püspöki könyvtár francia nyomtatványai és kéziratai.* Pécs. 1934. 8° 123 l. (Közlemények a pécsi Erzsébet Tudományegyetem könyvtárából. 33. szám.)

A pécsi egyetemi könyvtár ügyesen szerkesztett és gyors egymásutánban megjelenő kiadványsorozatában V. munkája rövid időn belül immár a harmadik, amelyik a KLIMÓ György püspök (1751—77) által alapított könyvtár történetével foglalkozik. (Az előzőek, HORVÁTH Margit: *Klimó püspök könyvtáralapítása* és LIBER Margit: *Klimó püspök mint maecenás.*) KLIMÓ alapításának történetébe való szerves beillesztését is most végezte el TRAVNIK Jenő. (*Zur Entstehung der kirchenfürstlichen Bibliotheken Ungarns, im 18. Jahrhundert.* Fest-

schrift für Gideon Petz, pp. 177—188 és Deutsch-ungarische Heimatsblätter, Jhrg. 1934.) V. most munkája első terjedelmes fejezetében a püspöki könyvtár történetét írja meg egészen napjainkig, ebből különösen a könyvtár története, KLIMÓ halálától báró SZEPESSY Ignácig, tehát a könyvtár első hat évtizede, számíthat nagyobb érdeklődésre. Ezután a könyvtár francia nyomtatványait ismerteti tárgycsoportok szerint, amelyek igen jellemző képet adnak így, miután egy nem állandóan és módszeresen gyarapított gyűjteményről van szó, a könyvgyűjtő püspökök irodalmi ízléséről és érdeklődéséről is. V. közli a francia nyomtatványok bibliográfiai leírását is, kiemelve mindenütt a magyar vonatkozásokat. Ezzel sem végez felesleges munkát, mert még JEZERNICZKY Margit alapos munkája (*Les impressions en français de Hongrie* [1707—1848], Szeged, 1933) után is egy Sopronban előadott francia iskoladrámával gyarapítja az eddig ismeretlen magyarországi francia nyomtatványok amúgyis csekély számát. Művének utolsó fejezete a püspöki könyvtár francia kézírataival foglalkozik. Itt is különösen KOLLER Józsefnek, a pécsi püspökség történetírójának, a forradalom alatt emigrált francia papokkal folytatott érdekes leveleit ismerteti és azokat részben közli is. Az itt közölt részletek is azt bizonyítják, hogy érdemes volna ezt a 107 eredeti és 8 másolt levélből álló levelezést egész terjedelmében kiadni, hasonlóképpen meg kellene állapítani azoknak az egyéb francia kéziratoknak a forrásértékét is, amelyek a francia katolicizmusnak forradalom alatti történetére és az emigráns francia papság sorsára vonatkoznak. Ez a probléma azonban már az egyháztörténeti kutatók körébe tartozik.

TÓTH LÁSZLÓ.

Bibó István: *Könyvtáraink racionalizálása. A szegedi egyetemi könyvtár tizenkét éve.* (A Szegedi Egyetemi Könyvtár Dolgozatai I. sz.) Szeged, 1933. 8° 19 l.

Az újonnan alapított könyvtár nemcsak hátrányokkal, hanem előnyökkel is számolhat. Kétségtelenül hátránya a hosszú évtizedeken, esetleg évszázadokon át lassan felszaporodott nagy és régi könyvanyag hiánya. De ezt a hátrányt nagy anyagi áldozatokkal csaknem kiküszöbölheti s nem hordozza magával a terhes örökségek számos hátrányát. Mert a régi alapítású könyvtárak mai működését szakadatlanul akadályozzák az elavult raktározási, cédulázási, szakozási rendszerek, melyeknek modernizálása rengeteg költségbe, időbe és a könyvtárnak